

Podsystem kierowania bezpieczeństwem narodowym

Ogólny wstęp wprowadzający do tematu podsystemu kierowania systemem bezpieczeństwa narodowego. Wskazanie jaka wiedza i umiejętności są konieczne do zrozumienia lekcji.

Cele lekcji sformułowane w języku ucznia dotyczą specyfiki podsystemu kierowania systemem bezpieczeństwa narodowego i jego elementów.

Charakterystyka podsystemu kierowania jako zasadniczego elementu systemu bezpieczeństwa narodowego. Opis obszarów działania podsystemu kierowania i wyszczególnienie jego elementów. Ilustracja przedstawia posłów podczas posiedzenia na sali sejmowej.

Charakterystyka kompetencji Sejmu i Senatu w odniesieniu do systemu bezpieczeństwa narodowego. Aplikacja interaktywna prezentuje funkcje Sejmu w systemie bezpieczeństwa narodowego.

Charakterystyka funkcji kontrolnej Senatu. Ilustracja przedstawia posiedzenie Senatu.

Charakterystyka funkcji kreacyjnej Senatu i pozycji Prezydenta w systemie bezpieczeństwa narodowego. Aplikacja interaktywna prezentuje funkcje i kompetencje Prezydenta RP w odniesieniu do systemu bezpieczeństwa narodowego. Polecenie 1 dotyczy podejmowanych przez Prezydentów inicjatyw w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego.

Charakterystyka zadań i funkcji Rady Bezpieczeństwa Narodowego. Ilustracja przedstawia Prezydenta Andrzeja Dudę.

Charakterystyka zadań i funkcji Rady Ministrów w zakresie bezpieczeństwa. Polecenie 2 dotyczy zadań Premiera. Aplikacja interaktywna prezentuje główne zadania ministra obrony narodowej. Opis dotyczy instytucji nadzorowanych i podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

Podsumowanie i wypunktowanie informacji na temat podsystemu kierowania bezpieczeństwem narodowym. Charakterystyka zadań Parlamentu, Prezydenta, Premiera i Rady Ministrów. Polecenie 3.1. dotyczy wpływu podsystemu kierowania na system bezpieczeństwa narodowego.

Interaktywny zestaw czterech zadań dotyczących podsystemu kierowania bezpieczeństwem narodowym.

Słownik wyjaśnia pojęcie: podsystem kierowania bezpieczeństwem narodowym.

Podsystem kierowania bezpieczeństwem narodowym

System bezpieczeństwa narodowego tworzą podmioty, środki i zasoby, które zostały wyznaczone przez państwo do realizacji różnorodnych zadań w dziedzinie bezpieczeństwa. Profesjonalne przygotowanie, odpowiednie zorganizowanie pracy i właściwa koordynacja są niezbędne dla zapewnienia ich skutecznego działania.

W celu zrozumienia poniższego materiału dowiedz się jakie miejsce w systemie bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej zajmuje podsystem kierowania oraz jakie inne podsystemy wyróżniamy. Informacje na ten temat znajdziesz w e-materiale pt. [System bezpieczeństwa narodowego – ogólna charakterystyka](#).

Nauczysz się

- charakteryzować specyfikę podsystemu kierowania bezpieczeństwem narodowym,
- wymieniać kompetencje najwyższych organów państwa w zakresie bezpieczeństwa narodowego,
- przedstawiać zależności najwyższych władz RP uczestniczących w kierowaniu bezpieczeństwem państwa,
- wymieniać organy doradcze instytucji tworzących podsystem kierowania.

1. Ogólna charakterystyka

Podsystem kierowania jest podstawowym i zasadniczym elementem systemu bezpieczeństwa narodowego. W jego skład wchodzi instytucje władzy publicznej i kierownicy jednostek organizacyjnych, którzy wykonują zadania związane z bezpieczeństwem narodowym, wraz z organami doradczymi, aparatem administracyjnym oraz procedurami i stosowną infrastrukturą. Podstawą jego funkcjonowania są trwałe zasady ustrojowe. Szczególną rolę w podsystemie kierowania bezpieczeństwem narodowym pełnią: Parlament RP, Prezydent RP i Rada Ministrów.

Posiedzenie Sejmu – w Sejmie zapadają najważniejsze decyzje dotyczące bezpieczeństwa naszego państwa
Źródło: Katarzyna Czerwińska (<http://commons.wikimedia.org>), licencja: CC BY-SA 3.0.

Podsystem kierowania ma fundamentalne znaczenie dla całego systemu bezpieczeństwa narodowego w czasie pokoju, kryzysu i w czasie wojny. Zapewnia on uzyskiwanie informacji o zagrożeniach i ich analizę, planowanie przygotowania i działania pozostałych podsystemów oraz zarządzanie (dowodzenie) nimi w trakcie działań.

W związku z tym, można zidentyfikować **4 strategiczne obszary zadań podsystemu kierowania**:

- monitorowanie zagrożeń (z uwzględnieniem ich skali, rodzaju i miejsca występowania),
- zapobieganie powstawaniu zagrożeń, zarówno na terytorium kraju, jak i poza jego granicami),
- działania związane z usuwaniem skutków katastrof (gdy nie udało się im zapobiec),
- kierowanie obroną państwa w razie bezpośredniej agresji militarnej.

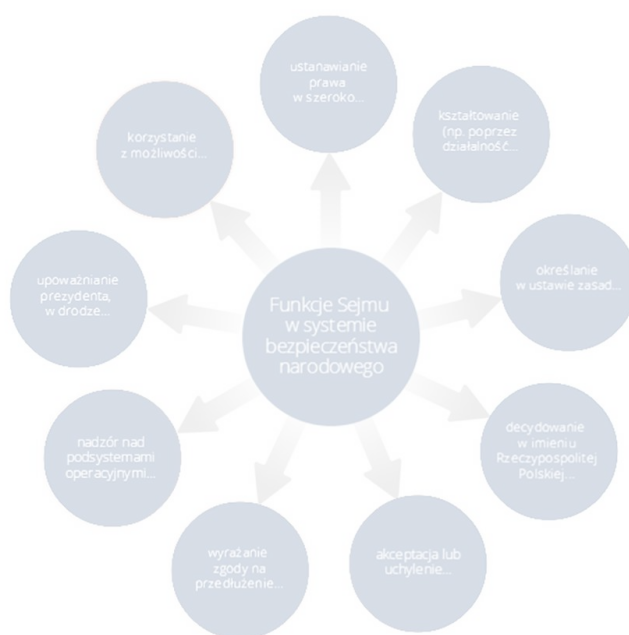
2. Obowiązki i kompetencje najwyższych władz RP w odniesieniu do systemu bezpieczeństwa narodowego

Konstytucyjna zasada podziału i równowagi władz stanowi, że władzę ustawodawczą pełnią w Polsce Sejm i Senat, władzę wykonawczą sprawują Prezydent RP i Rada Ministrów, zaś władzę sądowniczą – niezależne i niezawisłe sądy oraz trybunały. Podstawowe znaczenie

w kwestii kształtowania rozwiązań w systemie bezpieczeństwa mają organy władzy ustawodawczej i wykonawczej.

2.1. Sejm

Kompetencje Sejmu w odniesieniu do systemu bezpieczeństwa narodowego wynikają z funkcji pełnionych przez ten organ w systemie politycznym RP (ustawodawczej, kontrolnej i kreacyjnej). Najważniejsze z nich prezentuje poniższa grafika interaktywna.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1mITVdn0>

Funkcje Sejmu w systemie bezpieczeństwa narodowego

Źródło: Tomorrow Sp.z o.o., licencja: CC BY 3.0.

2.2. Senat RP

Podobnie jak w przypadku Sejmu, **kompetencje Senatu w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego** wynikają z funkcji pełnionych przez ten organ w systemie politycznym RP. Są one tożsame z funkcjami Sejmu i dotyczą aktywności ustawodawczej, kontrolnej i kreacyjnej.

Wypełniając funkcję ustawodawczą, **Senat RP ma możliwość wpływania na ustrój państwa i dokonywania zmian w obowiązującej konstytucji**. Nie uchwała on jednak ustaw, lecz jedynie inicjuje proces ustawodawczy i opiniuje ustawy uchwalone przez Sejm. Ponadto Senat RP wyraża zgodę na zarządzenie przez prezydenta referendum ogólnokrajowych w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa, które mogą dotyczyć również kwestii związanych z bezpieczeństwem narodowym.

Funkcja kontrolna Senatu nie ma charakteru bezpośredniego. Może on wykonywać czynności sprawdzające lub też formułować wnioski na temat uchybień i potrzebnych zmian. W tym zakresie marszałek Senatu lub 30 senatorów mogą wystąpić z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie: zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją, zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi (**których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie**), zgodności przepisów prawa wydawanych przez centralne organy państwowe z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami oraz zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych.

Posiedzenie Senatu RP

Źródło: Michał Józefaciuk (<http://commons.wikimedia.org>), licencja: CC BY-SA 3.0.

Pełniąc funkcję kreacyjną, Senat RP uczestniczy w powoływaniu i ewentualnie odwoływaniu organów państwa, stojących na straży praw i wolności obywatelskich oraz dbających o inne istotne sfery bezpieczeństwa. Należą do nich: Rzecznik Praw Obywatelskich, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznik Praw Dziecka, Prezes Instytutu Pamięci Narodowej oraz Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych. Ponadto Senat powołuje jednego członka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, dwóch senatorów do składu Krajowej Rady Sądownictwa oraz trzech członków Rady Polityki Pieniężnej.

2.3. Prezydent RP

Pozycję Prezydenta w systemie bezpieczeństwa narodowego określają przepisy Konstytucji RP, zgodnie z którymi:

- pełni on funkcję głowy państwa, będąc najwyższym przedstawicielem Rzeczypospolitej Polskiej i gwarantem ciągłości władzy państwowej,
- czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji RP,

- stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium.

Większość kompetencji głowy państwa jest ściśle związana z Radą Ministrów, która wnioskuję o podjęcie konkretnych czynności przez prezydenta. Funkcje i kompetencje Prezydenta RP w odniesieniu do systemu bezpieczeństwa narodowego zostały ujęte poniżej.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1mITVdn0>

Funkcje i kompetencje Prezydenta RP w odniesieniu do systemu bezpieczeństwa narodowego

Źródło: Tomorrow Sp.z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 1

Po wejściu w życie Konstytucji RP z 1997 r. urząd Prezydenta RP sprawowały 4 osoby: Aleksander Kwaśniewski, Lech Kaczyński, Bronisław Komorowski i Andrzej Duda. Odszukaj w dostępnych dla Ciebie źródłach informacje na temat podejmowanych przez nich inicjatyw w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego. Opisz wybrane z nich.

Organem doradczym Prezydenta RP w sprawach wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa jest Rada Bezpieczeństwa Narodowego. Pełni ona funkcje doradcze, zatem nie ma prawa podejmowania jakichkolwiek decyzji. Jednak w zakresie swoich kompetencji może rozpatrywać i opiniować założenia polityki zagranicznej,

strategicznych problemów bezpieczeństwa narodowego i projektów jego strategii, doktryny obronnej, kierunki rozwoju sił zbrojnych, a także problemy pozamilitarne dotyczące przygotowania systemu bezpieczeństwa narodowego.

Aktualnie urzędujący prezydent został zaprzysiężony 6 sierpnia 2020 r.

Źródło: Lukas Plewnia (<http://flickr.com>), licencja: CC BY-SA 3.0.

2.4. Rada Ministrów

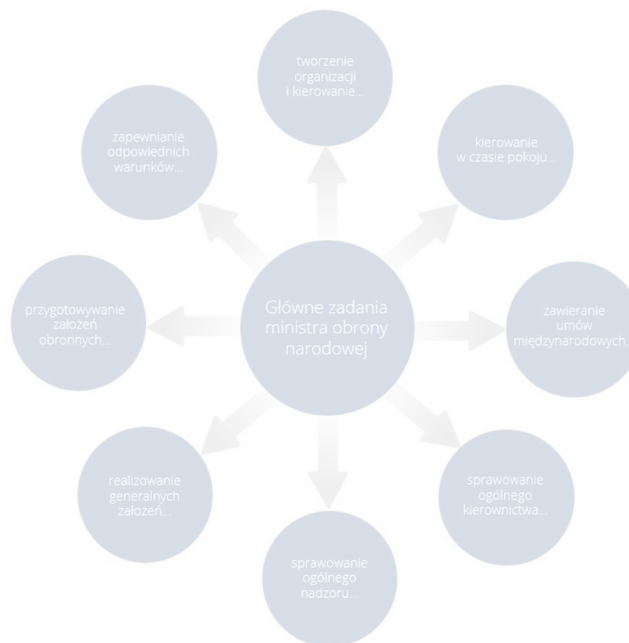
Zdecydowanie najważniejszą funkcję w systemie bezpieczeństwa narodowego pełni **Rada Ministrów**, która jest liderem administracji publicznej i kieruje jej działalnością. Taką szczególną pozycję nadają Radzie Ministrów przepisy Konstytucji, zgodnie z którymi odpowiada ona za prowadzenie polityki wewnętrznej i zagranicznej kraju. Zgodnie z ustawą zasadniczą Rada Ministrów w zakresie bezpieczeństwa państwa:

- zapewnia wewnętrzne bezpieczeństwo państwa oraz porządek publiczny,
- zapewnia bezpieczeństwo zewnętrzne państwa,
- sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie obronności kraju,
- określa corocznie liczbę obywateli powoływanych do czynnej służby wojskowej.

Polecenie 2

Na czele Rady Ministrów stoi prezes (premier). Odszukaj w dostępnych źródłach (np. Konstytucji RP) informacje na temat realizowanych przez niego zadań związanych z pełnioną funkcją.

W Radzie Ministrów szczególną pozycję w systemie bezpieczeństwa narodowego pełnią **minister obrony narodowej** i minister spraw wewnętrznych i administracji. Pierwszy z nich stoi na czele Ministerstwa Obrony Narodowej (które zapewnia jego obsługę), a jego główne zadania zostały przedstawione poniżej.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1mITVdn0>

Główne zadania ministra obrony narodowej

Źródło: Tomorrow Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zgodnie z przepisami ustawy o działach administracji rządowej, dział kierowany przez **ministra spraw wewnętrznych i administracji** obejmuje m.in. sprawy:

- ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- ochrony granicy państwa, kontroli ruchu granicznego i cudzoziemców oraz koordynacji działań związanych z polityką migracyjną państwa,
- zarządzania kryzysowego,
- obrony cywilnej,

- ochrony przeciwpożarowej,
- nadzoru nad ratownictwem górskim i wodnym.

Ponadto organami podległymi ministrowi spraw wewnętrznych lub nadzorowanymi przez niego są:

- Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- Komendant Główny Policji,
- Komendant Główny Straży Granicznej,
- Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej,
- Szef Obrony Cywilnej Kraju (którym jest komendant główny Państwowej Straży Pożarnej),
- Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców.

3. Podsumowanie

- **Podsystem kierowania bezpieczeństwem narodowym** ma duże znaczenie dla całego systemu bezpieczeństwa narodowego w czasie pokoju, kryzysu i wojny.
- Podsystem kierowania zapewnia uzyskiwanie informacji o zagrożeniach oraz ich analizę, planowanie przygotowania i działania podsystemów operacyjnych oraz wsparcia, a także zarządzanie (dowodzenie) nimi w trakcie działań.
- Szczególna rola w kierowaniu bezpieczeństwem narodowym przypada Parlamentowi RP, Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i Radzie Ministrów.
- Pozycję **Prezydenta RP** w systemie bezpieczeństwa narodowego określają przepisy Konstytucji RP, zgodnie z którymi pełni on funkcję głowy państwa, będąc najwyższym przedstawicielem Rzeczypospolitej Polskiej i gwarantem ciągłości władzy państwowej. Czuwa również nad przestrzeganiem Konstytucji RP, stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium.
- Najważniejszą funkcję w systemie bezpieczeństwa narodowego pełni **Rada Ministrów**, która w systemie politycznym RP jest liderem administracji publicznej i kieruje jej działalnością.
- Szczególną pozycję w systemie bezpieczeństwa narodowego pełnią minister obrony narodowej oraz minister spraw wewnętrznych i administracji.

4. Praca domowa

Polecenie 3

Wyjaśnij, w jaki sposób podsystem kierowania bezpieczeństwem państwa zapewnia odpowiednie funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa narodowego RP.

5. Słownik

Definicja: podsystem kierowania bezpieczeństwem narodowym

podsystem systemu bezpieczeństwa narodowego RP zapewniający uzyskiwanie wiedzy o zagrożeniach i ich analizę, planowanie przygotowania i działania podsystemów operacyjnych oraz wsparcia, a także zarządzanie (dowodzenie) nimi w trakcie działań

6. Zadania

Ćwiczenie 1

Wskaż, które zdania są prawdziwe, a które – fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Do podsystemu kierowania bezpieczeństwem narodowym nie zalicza się aparatu administracyjnego oraz kierowników jednostek organizacyjnych wykonujących zadania związane z bezpieczeństwem narodowym.	☐	☐
Strategiczne obszary zadań podsystemu kierowania to m.in. monitorowanie zagrożeń, zapobieganie powstawaniu zagrożeń oraz działania związane z usuwaniem skutków zagrożeń.	☐	☐
Władzę ustawodawczą pełnią w Polsce Sejm i Senat, władzę wykonawczą – Prezydent RP i Rada Ministrów, zaś władzę sądowniczą – niezależne i niezawisłe sądy i trybunały.	☐	☐
Dla kształtowania rozwiązań w systemie bezpieczeństwa podstawowe znaczenie mają organy władzy wykonawczej i sądowniczej.	☐	☐
Funkcje i kompetencje instytucji władzy publicznej w odniesieniu do sfery bezpieczeństwa określone są przez Konstytucję RP oraz odpowiednie ustawy.	☐	☐

Zadanie 1

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Połącz nazwy organów z pasującymi do nich opisami.

Sejm

opiniuje m.in. założenia polityki zagranicznej, strategicznych problemów bezpieczeństwa narodowego i doktryny obronnej

Rada Bezpieczeństwa Narodowego

kompetencje tego organu w odniesieniu do systemu bezpieczeństwa narodowego wynikają z funkcji pełnionych w systemie politycznym RP

Prezydent RP

jest najwyższym przedstawicielem Rzeczypospolitej Polskiej i gwarantem ciągłości władzy państwowej

Minister Obrony Narodowej

odpowiada za prowadzenie polityki wewnętrznej i zagranicznej kraju

Rada Ministrów

kieruje Siłami Zbrojnymi RP w czasie pokoju

Minister spraw wewnętrznych i administracji

podlega mu Szef Obrony Cywilnej Kraju

Zadanie 2

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Zaznacz zadania Prezydenta RP w dziedzinie bezpieczeństwa.

☐

sprawowanie ogólnego kierownictwa w sprawach wykonywania powszechnego obowiązku obrony

☐

wydawanie (w drodze postanowienia) Polityczno-Strategicznej Dyrektywy Obronnej RP

☐

zatwierdzanie Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP

☐

wydawanie postanowienia o użyciu polskich kontyngentów wojskowych w operacjach poza granicami kraju

☐

kierowanie w czasie pokoju całokształtem działalności Sił Zbrojnych RP

☐

sprawowanie ogólnego kierownictwa w dziedzinie obronności kraju

☐

decydowanie w imieniu Rzeczypospolitej o stanie wojny i zawarciu pokoju

☐

określanie głównych kierunków rozwoju Sił Zbrojnych RP

☐

ustanawianie prawa

☐

pełnienie funkcji najwyższego zwierzchnika Sił Zbrojnych RP

☐

stanie na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium

☐

wprowadzanie stanu wojennego i wyjątkowego

☐

sprawowanie ogólnego nadzoru nad realizacją zadań obronnych

☐

zawieranie umów międzynarodowych

Zadanie 3

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Zaznacz zadania Sejmu RP w dziedzinie bezpieczeństwa.

- ☐ nadzorowanie działalności Komendanta Głównego Policji
- ☐ nadzór nad ratownictwem górskim i wodnym
- ☐ przygotowywanie założeń obronnych państwa
- ☐ zapewnianie porządku publicznego
- ☐ wyrażanie zgody na przedłużenie stanu wyjątkowego lub stanu klęski żywiołowej
- ☐ akceptacja rozporządzenia Prezydenta RP o wprowadzeniu stanu wojennego
- ☐ decydowanie o stanie wojny i zawarciu pokoju
- ☐ ustanawianie prawa
- ☐ wprowadzanie stanu wojennego i wyjątkowego
- ☐ sprawowanie ogólnego nadzoru nad realizacją zadań obronnych przez organy administracji rządowej
- ☐ wyrażanie zgody na zarządzenie przez Prezydenta referendów ogólnokrajowych

Zadanie 4

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.